

A ciszterna az udvar közepétől kissé nyugatra áll. Rács fedi. Ká eljött, évek óta jár ide, kihallgatni belőle a félig olvasott történetét.

60 Krulik Zoltán

CISZTERNA

A téli napfordulón túl, de még az elején járunk, s mivel későn, már sötétedés után érkeztem a Hegyre, a busz, mint utolsó járat, végérvényesen utolsóként

pár perc múlva visszafordul, s innentől az ember, az utazó vagy itt marad, vagy gyalog indul tovább.

De hová is? Ha saját akaratából felszállt, s jegyet váltott az adott állomást megjelölve utazása céljával.

Tapasztalt utazó tudja, az út bármikor megszakítható és bármikor folytatható. Az időnek, térnek... És itt elbizonytalanodott, ahogy hallotta saját szavait egy kissé hadarva beszélő, amúgy vonzó és számára valaha egyáltalán nem közömbös nő szájából, akinek leginkább már csak a hangjára emlékezett. Bárminő helyzet vonzásának ellent kell mondani, ha a pillanat, akár az utolsó lenne is, mást sugall...

Amikor e fellengzős mondatot leírta, elgondolkodott, mondott e valaha nemet a pillanatnak. Percekig kutatott emlékei tárházában, még a *tárháza*, enyhén historizáló megfogalmazását is megértő ironiával konstatálva, megállapította, soha nem mondott nemet a pillanatnak.

De hogyan zárul a mondat? Mert a benne szóló hang elhallgatott, és helyébe egy illat költözött, amit évekig csak a fürdőszoba fogasán lógó pulóveréből érzett, ha arcához nyomta ezt az udvari munkára rendelt elrongyolódott textilt, amit végül valaki, feltehetőleg anyja, vagy nagyanyja kihajított, s, azóta, az illat, ha tíz-húszévenként, tűnik fel váratlanul, katamaránon, folyami kompokon, keskenyvágányú vonatok peronjain.

Nagyanyámra gyanakodtam. Ő tüntetette el néha neki nem tetsző ruhadarabjaimat, amik ingerelték. Színe, szabása?

A vastagon Észak felől hömpölygő, a szürke minden árnyalatát kimerítő felhők köd szitált. Először fordult elő, hogy nem leste izgatottan az utat. A Napóleonnal vívott csata emlékműve után a sofőr évtizedek óta lekapcsolja

a távolsági busz belső fényeit, s az utasok a tájat, mobiltelefonjukat bámulják, vagy magukba süppednek. Ká máshol járt, s meg is lepődött magán, hogy az utolsó vasúti átjáró felé gondolt először a Hegyre, s nézett is fel rá, megint csak először, minden elfogódottság nélkül.

61

Szobája elfoglalása után nyomban a Bazilika felé rohant, de a Keren-gőbe nyíló ajtót zárva találta. Az udvaron át, az addigra feltámadt szélviharban az eső is szapora lett, egy régészeti feltárás, vagy építkezés – Ká e pillanatban nem tudta eldönteni – rácsai állták útját.

Felülről közelítek, a rendház lépcsőházán keresztül.

A kórus emeleti ajtaja előtt egy ismeretlen kapucnis barát tartóztatta fel.

A toronyóra a napnyugta idejét ütötte, *elkéstem*. Síkos macskaköveken csúszkált még reménykedve a torony bejárata felé a templom s a könyvtár közötti boltív sírkövei közt. Az üvöltő szél s a fagy közeli hideg tette-e, Ká először érezte magát végtelen kiszolgáltatottnak, talán még kiszolgáltatottabbnak, mint először e falak közt.

Az Édenkert kapujának kosszarv kilincsén a jégburok síkos lett. Lassan nyílt a súlyos ajtó, havas lépcsőház, kerengő, *dideregtem*. A Porta Speciosa ott is volt, meg nem is. Valami viszolyogtató mázas másolata előtt ácsorgott, meg sem kísérelve a behatolást.

A vesperás valahol máshol kezdődött el.

Van húsz éve már, Normandiában, apálykor, a Monte Saint Michele apát-ság ebédlőjében a kandalló kürtője csücskén úgy tündöklött az ég... A csoport, melyhez véletlen csapódtam, tovább haladt, s az utolsó ajtó is bezárult mögöttem.

A felhővihar pompájában másnap az Öregek Otthona felőli ajtót is zárva találta. A Prt Spcz másolata könnyedén kinyílt. A templomba lépett. A veszélyérzet hiábavalóságáról gyözködte magát, miközben a kezében szorongatott fekete kalapot a szárnyak közé gyűrte. Amikor sokadszorra is becsapódni készült a kapu, Ká kirohant a templomból.

A kerengő kőpofái várták: bujaság, mértéktelenség, harag.

Télvíz idején csak a keleti ajtó nyitható az udvar felé, kitérta hát a kaput, s a mozgásérzékelő felvillanó fényében észlelt állatot maga elé engedve kilépett

a kertbe. A napóra kopott számlapján, s az árnyvető vaspálcára telepedett nyest mutatványain merengett.

62 A ciszterna az udvar közepétől kissé nyugatra áll. Rács fedí. Alján a pénzek a legcsekélyebb fénysugárra is jeleznek. Befelé ívelő fala, *ha belesnék* - nem kínál esélyt a bezuhanónak -, ezért mobiltelefonját, miután beütötte a Ház vendégpáterének számát s az OK jelet, zacskóba téve egy kötéllel leengedte. A vízszint felett himbálódzva a telefon kicsengett.

Megőrültem - gondolta. Megőrült - *gondoltam*.

A hosszú szünetben -, mikor eltűnt Rákosi Mátyás arc képe a falakról - a szomszéd lépcsőházbeli verekedős HCS - később rendőr lett - fellökte, s a fűtőtest öntöttvas bordáiba verte a fejét. Sokáig feküdt a hideg kövön, mikor egy távoli hang azt üvöltötte: meghülyültél! Felugorva fennhangon sorolni kezdte a szorzótáblát: 1X1 az egy, 2X2 négy, 3X3 az kilenc, 4X4 az tizenhat. - De ez nem a szorzótábla! - rivallt rá értetlenül a körbe-sétát felügyelő tanár.

Ká tudott egy bizonyos Z novíciusról, akit fertőző betegsége folytán a ciszternába száműz önvédelmi okokból a közösség, ellátva őt naponta étellel-italal, csörgő láncon aláeresztve a szükségest és a szükség folytán termelődő salakanyagait visszahúzván a kútmélyből, gyógyulását remélve mindaddig, míg az oszmán seregek pár napos öldöklése folytán legyilkolt szerzetes társait bele nem dobálják a ciszternába.

Z ezen a hullahegyen mászik ki hetek múlva csont soványan és félőrülten, s bolyong napokig a kiégett kolostor folyosóin, kormos favégekkel a falakra vésvé a *történetet*, mígnem valami újabb konc reményében visszatérő janicsár őt is keresztül nem szúrja.

A Mindenható kifürkészhetetlen akarata folytán utóbb a janicsár keresztény hitre tért gyermeke írja le a történetet.

A janicsár haditettei révén magas pozícióba kerül, Pannónia észak-nyugati részének helytartója lesz. A Szultán személyesen fogadja. A janicsár, ki efendi és aga, majd bég és basa, magyar szolgálot keres fia neveltetésére. A szolgáló özvegyasszony - ki gyermekét, kit eleddig Z novíciusnak ismertünk és férjét ki a környék, keresztény időkbeli ura volt, elvesztette -, neveli a gyermeket, magyarul tanítja.

A janicsárból lett pasát udvarháza kertjében, gyermeke önfeléd kántálását hallgatva, ismeretlen-ismerős érzések kerítik hatalmába. A szó, a rigmusok egyre ismerősebb, ahogy morzsolgatja, majd elüldözi magából, de nap, mint nap visszatér, egyre izgatottabb, amint a köd oszlik, s nyílik meg elméje valami rég kitörölt képek, dallamok előtt: vastag hajfonatú asszony dalol kézi malmot hajtva, míg ő a kertben szaladgál, ismerős a dallam...

63

Magához hivatja a nevelőt. Faggatja. Az asszony vele közel egykorú lehet, nézik egymást. Végül a tolmácsot elküldi, s megszólal.

- *Én sem értem, honnan tudom, amit mondok, s hogyan lehet ez, de hirtelen, amikor megszólaltál, tudtam, öröktől ismerlek.*

- *Uram, a Mindenható ismeri csak útjainkat.*

- *Azt sem értem, hogy e szavak a te nyelveden, hogyan jönnek számra?*

A betűk itt olvashatatlaná váltak. Valami vöröses folyadék ömlött a lapra, a hátralévő oldalakat is eláztatta. A könyv melyet Ká még diák korában *talált*, délutáni szabadidőben megfogadott bér munkásként a könyvtár pincéjéből kihordott könyvek sűrűjében, s elcsent - lelkét avval nyugtatva -, e röpke pár óra alatt több tucat hasonló példányt talicskázott ki egymaga, s azt is tudta, hogy a könyvek hol végzik.